

Щоденник практикуючого лікаря

DoctorStar

ОРАЛЬНА РЕГІДРАТАЦІЯ У ОСІБ ПОХИЛОГО ТА СТАРЕЧОГО ВІКУ

Щоденник практикуючого лікаря

DoctorStar

ОРАЛЬНА РЕГІДРАТАЦІЯ У ОСІБ ПОХИЛОГО ТА СТАРЕЧОГО ВІКУ

СТВОРЕНО ЗА ПІДТРИМКИ КОМПАНІЇ

 ЮРІЯ-ФАРМ

Київ – 2021

ДЕГІДРАТАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ГЕРІАТРИЧНИХ ПАЦІЄНТІВ

Особами похилого віку вважаються люди віком понад 65 років. Своєю чергою, поняття «геріатричний пацієнт» пов'язано передусім не з віком, а зі значною ослабленістю та множинними захворюваннями. Основна мета ведення геріатричних пацієнтів – покращення та підтримка їхнього функціонального стану з метою збереження здатності до самообслуговування та покращення якості життя [1].

Однією з вагомих проблем у осіб похилого та старечого віку є дегідратація [1]. Для повноцінного функціонування лімфатичної, серцево-судинної, травної та сечової систем необхідна достатня кількість рідини, проте з віком відбувається зменшення загального вмісту води в організмі, що погіршує роботу перелічених систем [2]. Так, у молодій людини сумарний вміст води в організмі становить близько 60%, а у пацієнта віком 70 років – близько 40% [3].

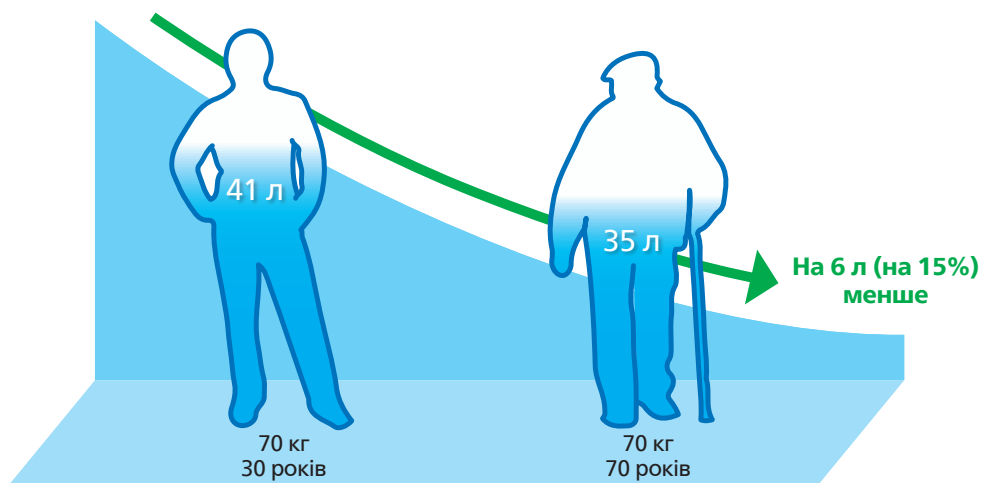

Рис. 1. Вікове зменшення вмісту води в організмі

Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує жінкам похилого віку вживати 2,2 л рідини щодня, а чоловікам – 2,9 л. Натомість у реальному житті середньостатистична людина віком понад 70 років вживає менш як 1,5 л [4]. Причинами недостатнього споживання води у цьому віці є фізичні обмеження, незадовільний доступ до питної води та труднощі у відвідуванні туалету, порушення мислення та психічного статусу, прийом значної кількості медикаментів, деякі з яких порушують водний баланс [2].

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ, КЛІНІЧНА КАРТИНА Й ОЦІНКА РИЗИКУ ДЕГІДРАТАЦІЇ

Пов'язані з віком особливості дегідратації:

- менший резерв рідини у зв'язку з меншою часткою її в організмі;
- зменшення інтенсивності відчуття спраги;
- зниження співвідношення м'язова/жирова тканина (це важливо, оскільки у м'язах зберігається у 2-7 разів більше води, ніж у жировій тканині);

- труднощі у виявленні симптомів дегідратації (менша пружність шкіри та западіння очей у зв'язку зі зменшенням вмісту колагену та підшкірного жиру, часте ротове дихання внаслідок хронічних хвороб легень і серця, що призводить до сухості слизової оболонки рота і утруднює своєчасну діагностику зневоднення);
- деменція;
- вживання діуретиків [2].

Рис. 2. Підвищений ризик дегідратації у осіб похилого віку [5]

Дегідратація небезпечна тим, що пов'язана з низкою потенційно тяжких патологічних станів.

Розлади здоров'я, асоційовані з дегідратацією:

- падіння та переломи;
- розлади свідомості та мислення;
- закрепи;
- інфекції сечовивідної системи;
- ниркова недостатність;
- інсульт;
- збільшення потенційної токсичності медикаментів;
- сповільнення загоєння ран;
- ортостатична гіпотензія (зниження артеріального тиску на >20 мм рт. ст. при переході з горизонтального положення у вертикальне);
- підвищення температури;
- погіршення контролю рівня глюкози при цукровому діабеті [6].

За даними різних досліджень, із ризиком дегідратації асоціюються різні чинники (табл. 1).

Табл. 1. **Оцінка ризику дегідратації в осіб похилого віку [7] (початок)**

	Vivanti, 2010 [8]	Vivanti, 2008 [9]	Wotton [10]	Mentes, Wang [15]	Zembrzuski [12]	NHS East of England [13]	GULP [11]	Mentes [14]
Дані анамнезу								
Вік	X	X	✓ 70+	✓ 85+	✓ 85+	X	X	✓ 85+
Закреп / нетримання сечі	X	X	X	✓	✓	X	X	✓
Пронос/блювання	X	✓	✓	X	✓	X	✓	✓
Харчові обмеження	X	X	X	X	✓	✓	X	✓

Табл. 1. **Оцінка ризику дегідратації в осіб похилого віку [7]** (продовження)

	Vivanti, 2010 [8]	Vivanti, 2008 [9]	Wotton [10]	Mentes, Wang [15]	Zembrzuski [12]	NHS East of England [13]	GULP [11]	Mentes [14]
Дані анамнезу								
Утруднене ковтання	X	X	✓	✓	✓	X	X	✓
Запаморочення	X	X	X	X	X	X	✓	X
Відчуття спраги	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓
Поганий настрій	X	X	X	✓	X	X	X	✓
Прийом певних ліків	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Множинні супутні захворювання	X	X	✓ 3+	X	X	X	X	✓ 4+
Обмежена рухомість / падіння / різка ослабленість	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓
Біль	✓	X	X	X	X	X	X	X
Нещодавнє стаціонарне лікування	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Повторні інфекції сечової системи	X	X	✓	✓	✓	X	✓	✓
Розлади зору	X	X	✓	X	X	X	X	X
Дані огляду та спостереження								
Співвідношення вжитої та виділеної рідини за добу	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Артеріальний тиск / пульс	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Сплутаність свідомості	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Сонливість, летаргія	X	X	X	X	✓	X	✓	X
Сухість рота, очей і шкіри	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Гарячка	X	✓	✓	X	✓	X	✓	✓
Збільшена частота дихання	X	✓	✓	X	X	X	X	X
Недостатня вгодованість	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓
Наявність відкритих ран	X	X	X	X	X	✓	✓	X
Пітливість	X	X	✓	X	✓	✓	X	✓
Результати обстежень								
Гіперглікемія	X	X	✓	X	X	X	✓	X
Темний колір сечі	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Підвищена густина сечі	X	X	✓	X	✓	X	X	✓

Загалом усі фактори ризику дегідратації осіб похилого віку можна розподілити на 4 великі групи (рис. 3)

Найважливішими клінічними ознаками дегідратації виступають зменшення потовиділення під пахвами, зниження пружності шкіри, сухість слизової оболонки рота, розлади свідомості, які виникли нещодавно, темний колір сечі [16]. Слід також звертати увагу на ознаки гіповолемічного шоку: холодну та липку шкіру, зменшення виділення сечі, сплюснення шийних вен, розлади свідомості, низький серцевий викид.

Рис. 3. Фактори ризику дегідратації у осіб похилого віку

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІДРАТАЦІЇ В ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

Регідратація в осіб похилого віку може бути утруднена когнітивними змінами пацієнта, його фізичними обмеженнями, а також нетриманням сечі та зумовленим цим небажанням вживати воду. Тактику регідратації слід обирати залежно від ступеня зневоднення. Так, при легкій дегідратації застосовується оральна регідратація, а при помірній – комбінація оральної та внутрішньовенної (за допомогою збалансованих розчинів кристалоїдів). У випадку тяжкої дегідратації, основними ознаками якої є гіпотензія і тахікардія, призначається внутрішньовенна регідратація, за можливості – у комбінації з оральною.

Табл. 2. Розрахунок необхідної кількості рідини для корекції дегідратації		
Розрахунок	Вага до дегідратації (кг) – вага наразі (кг) = дефіцит (л)	
Тактика заміщення дефіциту		
Доба	Частка заміщеного дефіциту (%)	Базові щоденні потреби
1	50	Не менш як 1500 мл
2	25	Не менш як 1500 мл
3	25	Не менш як 1500 мл
<i>Примітка. Добове споживання рідини має включати базові щоденні потреби + відповідну частку дефіциту.</i>		

Пацієнти похилого віку зазвичай характеризуються великою кількістю коморбідних захворювань та загальною ослабленістю. Тому у цього контингенту особливе значення має безпечність тактики будь-якого лікування. Оральна регідратація дає можливість поступово поповнити дефіцит рідини та електролітів фізіологічним шляхом і має низку інших переваг.

ПРОФІЛАКТИКА

Переваги оральної регідратації над внутрішньовенною [17]:

- більш фізіологічна, ніж внутрішньовенна;
- висока ефективність;
- відмінний профіль безпеки (без ризику розвитку ускладнень, притаманних інфузіям);
- низька вартість.

Рекомендації з профілактики дегідратації в осіб похилого віку [16]:

- застосовуйте яскраві чашки;
- застосовуйте кулери та балони з водою;
- пропонуйте воду раз на 1,5 години та після певних дій (приймання душу, відвідування туалету, прийом ліків);
- заохочуйте запивання їжі та вживання страв, багатих на рідину (суп, желе, йогурт, пюре з фруктів, морозиво);
- ведіть журнал обліку пиття та сечовиділення;
- якщо спостерігається дегідратація із втратою >4% маси тіла впродовж 7 днів, доцільно на 3 дні призначити активну оральну регідратацію;
- у разі тяжкої дегідратації необхідні госпіталізація та внутрішньовенна регідратація.

Табл. 3. Потреба в рідині залежно від маси тіла [16]

Вага (кг)	≤30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100	105
Потреба в рідині (л/добу)	1,7	1,7	1,8	1,9	2,0	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,7	2,8

1 **ПОТРЕБУЄТЕ СМАКУ?**
Пийте газовану воду, додавайте лимон або ароматичні трави.

2 **НЕ ДОВІРЯЙТЕ ВІДЧУТТЮ СПРАГИ!**
Не чекайте появи спраги, зробіть ковток води вже зараз.

3 **СТВОРЮЙТЕ МОМЕНТИ.**
Сформуйте звичку пити воду в певні моменти.

4 **СТВОРЮЙТЕ ВІЗУАЛЬНІ НАГАДУВАННЯ.**
Тримайте воду в кількох доступних місцях одночасно.

Рис. 4. Поради щодо збільшення вживання води

Вода для медичних цілей РеО («Юрія-Фарм»)

Вода для медичних цілей РеО є готовим до вживання розчином для оральної регідратації, що містить усі необхідні електроліти та сорбітол, який є додатковим джерелом енергії, що засвоюється клітинами організму без участі інсуліну. РеО не містить консервантів, барвників та має приємний смак.

Табл. 4. Збалансований склад води РеО	
Складник	Вміст
Na ⁺	900 мг/л
K ⁺	160 мг/л
Mg ²⁺	50 мг/л
Ca ²⁺	50 мг/л
Cl ⁻	1600 мг/л
HCO ₃ ⁻	300 мг/л
Сорбітол	90 мг/л
Вуглекислота	0,05-0,3%
Мінералізація (мг/дм ³): 2500-3000	

Переваги води РеО:

- має збалансований склад;
- допомагає відновити та підтримати водно-сольовий баланс;
- не містить консервантів, барвників та вуглеводів;
- має приємний смак і легко п'ється навіть при відчутті нудоти;
- усуває симптоми зневоднення;
- нормалізує діурез, знижує інтоксикацію [18].

1. Volkert D., et al. ESPEN guideline on clinical nutrition and hydration in geriatrics. *Clinical Nutrition*. 2019; 38: 10-47.
2. Miller H.J. Dehydration in the older adult. *Journal of Gerontological Nursing*. 2015; 41 (9): 8-13.
3. O'Donnell M.E. Assessing fluid and electrolyte balance in elders. *American Journal of Nursing*. 2013; 95: 40-46.
4. Thomas D.R., et al. Understanding clinical dehydration and its treatment. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2008; 9: 292-301.
5. Hydration in the Aging. Available at: <https://www.hydrationsforhealth.com/en/hydration-science/hydration-lab/hydration-aging>.
6. Thomas M. Why is dehydration a problem in older patients and care home residents? *Nursing Times* [online]. 2020; 116 (8): 45-48.
7. Oates L.L., Price C.I. Clinical assessments and care interventions to promote oral hydration amongst older patients: a narrative systematic review. *BMC Nurs*. 2017; 16 (4).
8. Vivanti A., Harvey K., Ash S. Developing a quick and practical screen to improve the identification of poor hydration in geriatric and rehabilitative care. *Arch. Gerontol. Geriatr*. 2010; 50 (2): 156-164.
9. Vivanti A., Harvey K., Ash S., Battistutta D. Clinical assessment of dehydration in older people admitted to hospital. What are the strongest indicators? *Arch. Gerontol. Geriatr*. 2008; 47: 340-355.
10. Wotton K., Crannitch K., Munt R. Prevalence, risk factors and strategies to prevent dehydration in older adults. *Contemp. Nurse*. 2008; 31: 44-56.
11. Food First team, part of SEPT Community Health Services Bedfordshire. GULP tool. 2012. Available at: <http://www.sept.nhs.uk/wp-content/uploads/2014/07/GULP-Dehydration-risk-screening-tool.pdf>.
12. Zembrzusi C.D. A three-dimensional approach to hydration of elders: administration, clinical staff, and in-service education. *Geriatr. Nurs*. 1997; 18 (1): 20-26.
13. NHS East of England. Adult intelligent fluid management bundle. 2011. Available at: <http://www.harmfreecare.org/wp-content/uploads/2012/04/In-Action-Direct-Upload-EOE-3.pdf>.
14. Mentis J.C., Iowa-Veterans Affairs Nursing Research Consortium. Hydration management protocol. *J. Gerontol. Nurs*. 2000; 26 (10): 6-15.
15. Mentis J., Wang J. Measuring risk for dehydration in nursing home residents. *Evaluation of the dehydration risk appraisal checklist*. *Res. Gerontol. Nurs*. 2011; 4 (2): 148-56.
16. Woodward M. Guidelines to effective hydration in aged care facilities. Heidelberg Repatriation Hospital, 2013.
17. Greenough W.B. Oral rehydration therapy as an alternative to intravenous therapy in dehydrated older people. *Annals of Long-Term Care: Clinical Care and Aging*. 2016; 24 (2): 34-38.
18. Курпач Г. РеО вода для медичних цілей – гармонія води та електролітів у пляшці. *Современная фармация*. 2021; 4.

КОЛИ ЗВИЧАЙНОЇ ВОДИ ЗАМАЛО

- ✓ має збалансований склад
- ✓ містить додаткове джерело енергії
- ✓ забезпечує швидке всмоктування води та електролітів
- ✓ має приємний смак
- ✓ не містить консервантів, барвників та вуглеводів

ДІЗНАЙТЕСЯ
БІЛЬШЕ

Реклама харчового продукту для спеціальних медичних цілей REO®. Не є лікарським засобом. Перед вживанням рекомендовано ознайомитись з текстом маркування (етикетування) та проконсультуватися з лікарем.

